

Biblioteker bør se ChatGPT og AI som en mulighed, ikke en trussel

□ **Jesper Christian Mørch**, biblioteks-
direktør, Universitetsbiblioteket i Agder
Kerstin Hundahl, Bibliotekar, UCL
Biblioteket

Den rivende udvikling vi har set det seneste år inden for AI-software, kan virke uoverskuelig, men det vil uden tvivl have den største fremtidige indvirkning på uddannelsessektoren i mange år fremover. Da mange af disse nye AI-programmer er informationsorienterede, vil ansatte på uddannelses- og forskningsbiblioteker blive udfordret med hensyn til deres brug og funktion. De vil være nogle af de første til at opleve spredningen og brugen af AI-programmer til litteratursøgning og være tvunget til at forholde sig til spørgsmål som, hvad de studerende må eller ikke må. Kære læser, vær ikke i tvivl; flere og flere af disse programmer vil blive godkendt til både studiebrug og opgaveskrivning. Men er AI-værktøjer en trussel for os, som leverer bibliotekstjenester og lærer de studerende om informationskompetencer og meget mere?

Denne artikel er skrevet med henblik på at give et kort overblik over udviklingen på området for kunstig intelligens, og hvordan det kan påvirke biblioteksansatte på forsknings- og uddannelsesbiblioteker.

Øget opmærksomhed på plagiering

Plagiering har altid været en udfordring inden for uddannelsesverdenen, og ChatGPT beskyldes ofte for at øge risikoen for plagiering blandt studerende og forskere. Men AI-programmer har også været brugt til at bekæmpe og opdage plagiering i de senere år, og de har bidraget til at øge opmærksomheden omkring plagieringsproblemet, hvilket kan give indtryk af, at det finder sted i større omfang. Visse studier om plagiering, fra fx Guy Curtis & Lucia Vardanega (2016) og David C. Ison (2015) antyder dog, at moderne teknologier og øget opmærksomhed på problemet har medvirket til at reducere procentdelen af plagiering, eller i det mindste at ingen stigning har fundet sted.

Men ChatGPT ændrer på de traditionelle former for plagiering, da den ikke kun kopierer tekst fra andre kilder, men genererer original tekst. Set fra et biblioteksperspektiv på opgaveskrivning kan man være bekymret for, at de studerende i stigende grad vil kopiere tekst direkte fra ChatGPT uden at citere de anvendte referencer, som ChatGPT-teksten er baseret på. Hvis denne bekymring er reel, kan det medføre en reduceret brug af bibliotekets ressourcer. Betyder det også, at de studerende læser mindre selv og holder op med at generere egen tekst? Når en teknologi opstår, kan den ofte bruges til at bekæmpe sig selv. I dette tilfælde har forskere fra Stanford University

udviklet et program kaldet DetectGPT, der har samme grundlag som ChatGPT, og andre har fulgt efter. Vi har selv afprøvet et par af disse programmer, og de opdagede alle i større eller mindre grad, når vi genererede ChatGPT-tekster.

Hjælp til problemformuleringen

Der findes også allerede AI-programmer, der ikke genererer tekst, men som kan finde litteratur, generere problemformuleringer, vurdere litteraturens faglighed og vise forbindelser mellem forskning, såsom Elicit og Research Rabbit. Førstnævnte er en forskningsassistent, som bruger sprogmodeller til at analysere relevante artikler og finde ny litteratur. Artiklerne brydes op i flere enkle delspørgsmål, og ikke mindst er den rigtig god til med relevante tekstuddrag at vise, hvordan andre forskere anvender eller diskuterer artiklen. Research Rabbit kommer med forslag til ny litteratur på baggrund af det, du læser. Her er det fx muligt at koble den til din litteratur i referenceprogrammet Zotero, og programmet kan visualisere henvisningerne mellem den litteratur, du allerede har og henvisninger til nye artikler.

Fordelen ved begge disse programmer er, at de kan hjælpe studerende med at finde artikler og udvikle deres problemformuleringer. Dette kan positivt påvirke de studerendes evne til at finde relevant litteratur samt forbedre kvaliteten af deres problemformuleringer. I denne sammenhæng kan man også forestille sig, at studerende ikke kun bruger ChatGPT til at kontrollere stavfejl, men også til at vurdere om deres problemformuleringer bliver besvaret tilfredsstillende. Dette kræver dog, at de studerende ved, at de kan gøre dette og hvordan det gøres. Her kan undervisere fra bibliotekerne komme ind i billedet og tilbyde undervisning i brugen af godkendte AI-programmer til forskellige aspekter af opgaveskrivningen.

Det skal dog bemærkes, at disse AI-programmer endnu ikke inkluderer bidrag fra antologier, hvilket kan gøre det svært, hvis ikke umuligt, for studerende at bevise eller vide, om de har fundet al relevant materiale. For studerende, der ikke behøver at dokumentere denne proces, kan det medføre, at de ikke føler behov for hjælp fra deres studiebibliotek og derfor ikke benytter det. Dette ville samtidig føre til øget brug af artikler frem for andet materiale, da de er lettere at finde for AI-programmer.

Et andet eksempel på relevante værktøjer er Perplexity og 'Chat with the pdf' (www.chatpdf.com). Perplexity.ai er et forsøg på at

“ Det er vigtigt for biblioteksansatte at forstå, at AI ikke erstatter deres rolle, men snarere kan komplementere og forstærke den. Ved at tilegne sig viden og færdigheder inden for AI-teknologi kan biblioteksansatte være i stand til at udnytte potentialet i disse værktøjer og skabe større værdi for deres studerende.

Foto og fotomanipulation: Asmus Lauridsen. Motiv: Statens Arkiver

koble ChatGPT med Microsoft's søgemotor fra Bing. I dialogen med Perplexity får du henvisninger til kilderne bag teksten og forslag til at udvide din søgning med nye spørgsmål. Tjenesten 'Chat with the pdf' revolutionerer interaktionen med pdf-filer. Denne platform tillader brugere at uploade en pdf og engagere sig i en samtale direkte med dokumentet, stille spørgsmål om dets indhold, anvendte metoder og meget mere. Interessant nok er programmet i stand til at levere svar baseret direkte på pdf'ens indhold. Det skal dog bemærkes, at denne tjeneste også kan bruges som en smart metode til at udtrække relevant indhold uden nødvendigvis at skulle læse hele dokumentet.

Erfaringer fra studerende på UCL

Men hvordan bruger studerende ChatGPT derude? De adspurgte studerende fra UCL havde næsten kun brugt ChatGPT for sjov, for eksempel til at stille fjollede spørgsmål i selskab med venner til fester eller lignende. Én af dem lavede endda en billig madplan til en medstuderende med asiatisk inspirerede retter. De fleste var klar over programmets eksistens og var meget bevidste om, at det var "ulovligt" at bruge, som en af de studerende udtrykte det. Men mange sagde også, at de slet ikke vidste, hvordan de skulle bruge programmet. Der var en generel frygt eller usikkerhed blandt de studerende på trods af stor interesse for programmet, og kun én studiegruppe havde brugt ChatGPT til et studieproblem med stor succes. De studerende stødte på en teori, de mente baserede sig på en anden teoretiker, men forfatteren havde ikke angivet en reference. De studerende kopierede derfor teksten ind i ChatGPT og bad programmet om at identificere, hvilken teori teksten byggede på. Med stor sandsynlighed kunne ChatGPT identificere den tyske filosof Hans-Georg Gadamer som kilde og angav også bogen samt sidetal. De studerende verificerede efterfølgende dette ved at finde bogen på biblioteket.

De adspurgte studerende udtrykte generelt stor interesse for at lære at bruge ChatGPT eller lignende programmer til deres studie. Følelsen af usikkerhed er ikke kun dominerende blandt de studerende, og selvom der var mindre berøringsangst blandt undervisere og forskere ved UCL, var der en udbredt tvivl om, hvordan man måtte bruge eller ikke bruge det i undervisningen. Så de lod bare være

Der mangler derfor klare retningslinjer for brugen af sådanne programmer, både for studerende, undervisere og forskere fra deres respektive institutioner. Ledelsen på uddannelsesinstitutionerne har derfor ansvaret for at fastlægge disse retningslinjer og ikke kun

fokusere på brugen af AI i forbindelse med eksamener.

Mulighed for at udvide kompetencerne

Bibliotekerne på uddannelsesinstitutionerne har en unik mulighed for at vise deres ekspertise og bringe deres viden om informations-teknologi i spil. Fokus på de negative problemer, der kan opstå ved brugen af ChatGPT, bør ikke og skal ikke få lov til at overskygge de positive effekter, som programmet kan bidrage med for undervisere, studerende, forskere eller ansatte. Især for professionshøjskolerne (UC'erne), som sammenlignet med universiteterne har et øget antal studerende med forskellige typer særlige behov samt behov for initiativer til trivsel, bør ChatGPT og andre AI-programmer være velkomne. For studerende med særlige behov, såsom ordblinde eller dem fra studie-fremmede miljøer, kan de nye AI-programmer være med til at give den ekstra hjælpende hånd, som de har brug for. AI-programmer kan hjælpe den studerende med at forstå en artikel eller et kapitel. De har mulighed for at stille spørgsmål i programmet uden frygt for at virke dumme eller føle sig udenfor.

"Men bliver vi så med tiden ikke bare erstattet af AI's, delvist eller helt," spurgte en bekymret kollega på UCL Bibliotek.

Men i stedet for at se AI som en trussel bør biblioteksansatte betragte det som en mulighed for at udvide deres kompetencer og fokusere på mere værdiskabende opgaver. Ved at udnytte AI-programmer kan biblioteksansatte frigøre tid til at yde mere individuel rådgivning og vejledning til brugerne samt udvikle nye tjenester og tilpasse sig ændrede behov. Biblioteksansatte har ekspertise inden for informationshåndtering og kildekritik, hvilket er afgørende for at kunne udnytte AI-programmer på en kritisk og ansvarlig måde. De kan evaluere og validere resultaterne fra AI-programmerne samt hjælpe brugerne med at forstå og tolke de genererede data og anbefalinger. AI-programmer kan derfor være en værdifuld tilføjelse til biblioteksansattes arbejde og undervisning, der kan øge både effektiviteten og kvaliteten af de studerendes

i Hvordan kan ChatGPT – ifølge sig selv – bruges på bibliotekerne?

“Kunstig intelligens (AI) har fundet vej til bibliotekernes verden, hvor den kan forbedre tjenester og ressourcer. En af de mest betydningsfulde teknologier inden for dette område er ChatGPT, udviklet af OpenAI. Denne sprogmodel kan generere menneskelignende tekst, som kan hjælpe med at optimere bibliotekstjenester.

Dog bringer brugen af AI i biblioteksmiljøer også udfordringer og etiske overvejelser, som bibliotekarer skal være opmærksomme på. Desuden kræver effektiv udnyttelse af AI teknologiudvikling af digitale kompetencer hos bibliotekarer.

Ved at omfavne AI-teknologier som Chat-GPT, kan biblioteker forbedre deres tjenester, samtidig med at de forbereder sig på fremtidens bibliotek og informationstjenester.”

Læs mere

Hvis du er mere nysgerrig på AI, er www.futuretools.io et godt sted at starte. Her findes både gratis værktøjer og betalingsværktøjer om alt mellem himmel og jord.

output. Ved at bruge denne teknologi og styrke kompetencer inden for AI kan bibliotekarer fortsat spille en vital rolle i at støtte og vejlede studerende i en verden, der konstant bliver mere digital og informationsfyldt.

Bibliotekernes rolle

Det er vigtigt for biblioteksansatte at forstå, at AI ikke erstatter deres rolle, men snarere kan komplementere og forstærke den. Ved at tilegne sig viden og færdigheder inden for AI-teknologi kan biblioteksansatte være i stand til at udnytte potentialet i disse værktøjer og skabe større værdi for deres studerende. Det er også vigtigt at nævne, at AI-programmer har begrænsninger. Biblioteksansatte skal være opmærksomme på disse begrænsninger og være i stand til at vejlede brugerne om deres anvendelse og fortolke resultaterne kritisk. Selvom vi med AI står over for adskillige udfordringer, herunder spørgsmål omkring

privatliv og effektiv læring, er det med teknologiens hastige fremskridt sandsynligt, at AI snart vil blive integreret i hverdagssoftware fra store virksomheder som Microsoft og Google. Vi forudser, at AI i den nære fremtid vil blive en integreret del af vores dagligdag, både i private og arbejdsrelaterede sammenhænge.

Det er vigtigt, at bibliotekerne griber denne chance for at positionere sig, for vi står med en unik viden og forståelse for informationsøgning. Vi har derfor et godt udgangspunkt for at forstå, hvordan de her programmer fungerer, og hvordan vi kan videreformidle denne viden. Men det kræver, at ledelsen på bibliotekerne sørger for, at deres medarbejdere på bibliotekerne bliver efter- og videreuddannede, så de har kompetencerne til løbende at kunne udvikle sig inden for dette område.

↑ **Foto og foto-manipulation:**
Asmus Lauridsen.
Motiv: Statens Arkiver